

REPUBLIKA SLOVENIJA
USTAVNO SODIŠČE

Številka: Up-229/96

Datum: 20. 1. 2000

ODLOČBA

Ustavno sodišče je v postopku odločanja o ustavni pritožbi A. A. iz Ž., ki ga zastopata B. B. in Z. V.-U., odvetnika v I. na seji dne 20. januarja 2000

o d l o č i l o :

Ustavna pritožba A. A. zoper sodbo Vrhovnega sodišča št. VIII Ips 190/95 z dne 28. 5. 1996 v zvezi z odločbo Višjega delovnega in socialnega sodišča v Ljubljani št. Pdp 1101/94 z dne 1. 6. 1995 v zvezi z odločbo Sodišča združenega dela v Celju št. S 1178/93 z dne 14. 3. 1994 se zavrne.

O b r a z l o ž i t e v

A.

1. Z izpodbijanimi sodbami je bil pritožniku zavrnjen zahtevek za ugotovitev, da mu delovno razmerje ni prenehalo. Sodišče prve stopnje je ugotovilo, da ima pritožnik status tujca in da mu je delovno dovoljenje poteklo. Ker Zakon o zaposlovanju tujcev (Uradni list RS, št. 33/92 - ZZT) ne vsebuje določb o izjemah v primeru invalidnosti niti ne določa obveznosti delodajalca, da za takšnega invalida pridobi delovno dovoljenje, je sodišče odločilo, kot je že navedeno. Pritožba in revizija sta bili zavrnjeni kot neutemeljeni.

2. Pritožnik v ustavni pritožbi navaja, da revizijsko sodišče ni bilo pravilno sestavljeno, saj glede na to, da so bili člani revizijskega senata svoj čas sodniki pritožbenega sodišča, ni mogoče govoriti o nepristranskem sodišču. Revizijsko sodišče naj bi se tudi ne opredelilo do revizijske navedbe, da se pritožnik ni izselil v drugo državo in še vedno živi v Velenju, ter da je bilo pritožbeno sodišče v zmoti glede izselitve, ko je odločalo o pritožbi. Sodišča naj bi napačno uporabila materialno pravo, saj naj bi zaradi 52. člena Ustave, po katerem naj bi bilo delavcem invalidom zajamčeno posebno varstvo, Zakon o tujcih (Uradni list RS-I, št. 1/91, 17/91, 13/93, 44/97 in 50/98 - odl. US - v nadaljevanju: ZTuj) s 16. členom ne mogel derogirati 48. člena Zakona o temeljnih pravicah iz delovnega razmerja (Uradni list SFRJ, št. 60/89 in 42/90, Uradni list RS št. 4/91 in 10/91, Uradni list RS-I, št. 17/91, 13/93 in 66/93 - v nadaljevanju: ZTPDR) in 36.d člena Zakona o delovnih razmerjih (Uradni list RS, št. 14/90, 5/91 in 10/91, Uradni list RS-I, št. 17/91, 29/92, 13/93, 71/93, 2/94, 19/94 in 38/94 - v nadaljevanju: ZDR). Pravice, ki grede delavcu invalidu po navedenih členih, naj bi mu ne smele prenehati le zaradi prenehanja veljavnosti delovnega dovoljenja, zato naj bi mu, ker je invalid, ne smelo prenehati delovno razmerje brez njegovega soglasja, oziroma bi mu moral delodajalec zagotoviti drugo delovno mesto. Pravice delavcev invalidov bi morale biti enako varovane ne glede na državljanstvo, ki šteje za osebno okoliščino po 14. členu Ustave.

3. Senat Ustavnega sodišča je ustavno pritožbo dne 23. 6. 1999 sprejel v obravnavo. Ustavna pritožba je bila na podlagi 56. člena Zakona o Ustavnem sodišču (Uradni list RS, št. 15/94 - v nadaljevanju: ZUstS) poslana Vrhovnemu sodišču, ki nanjo ni odgovorilo.

B.

4. Pritožnik uveljavlja kršitev 23. člena Ustave in 6. člena Konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin (Uradni list RS-MP, št. 7/94 - v nadaljevanju: EKČP), ker naj bi Vrhovno sodišče ne odločilo nepristransko in pravično. Sojenje naj bi bilo pristransko zaradi domnevnih prijateljskih odnosov članov senata in sodnikov Višjega delovnega in socialnega sodišča, ki naj bi trajali še iz časa, ko so sedanji člani senata Vrhovnega sodišča bili sodniki na Višjem delovnem in socialnem

sodišču. Druge navedbe v ustavni pritožbi in njeni dopolnitvi pa se nanašajo na zatrevanje napačno ugotovljenega dejanskega stanja in zmotne uporabe materialnega prava.

Zatrevane nepravilnosti same po sebi, tudi če bi jih Vrhovno sodišče res zagrešilo, ne pomenijo tudi kršitve zatrevanih pravic. V postopku pred Ustavnim sodiščem ne gre za presojo, ali je izpodbijana odločitev pravilna oziroma zakonita v smislu instančne presoje. Ustavno sodišče zato presoja, ali so podane zatrevane kršitve človekovih pravic oziroma temeljnih svoboščin v postopku pred Vrhovnim sodiščem, ki je odločalo o utemeljenosti revizije zoper že navedeno odločbo Višjega delovnega in socialnega sodišča v zvezi z odločbo Sodišča združenega dela v Celju. Dejansko stanje, ki ga Ustavno sodišče lahko ugotavlja, ni dejansko stanje, ki je bilo podlaga za odločitev sodišč o prenehanju delovnega razmerja, temveč zgolj dejansko stanje zatrevanih kršitev človekovih pravic in temeljnih svoboščin.

5. Pravica do poštenega sojenja, ki jo poleg prvega odstavka 6. člena EKČP zagotavljata 22. in 23. člen Ustave, pomeni, da ima vsakdo pravico, da o njegovih pravicah in dolžnostih ter obtožbah proti njemu pravično in javno ter v razumnem roku odloča neodvisno in nepristransko, z zakonom ustanovljeno sodišče. Pravica do poštenega sojenja zagotavlja pošten dokazni postopek, kontradiktornost postopka in druga procesna jamstva. V času, ko je Vrhovno sodišče odločalo o pritožnikovi reviziji, je primere, ko sodnik ni smel opravljati sodniške dolžnosti, določal 71. člen Zakona o pravnem postopku (Uradni list SFRJ, št. 4/77 in nasl. - ZPP-77). Navedbe ustavne pritožbe se smiselno nanašajo na primer, ko navedeni zakon nalaga izločitev sodnika tudi v drugih okoliščinah, poleg izrecno navedenih, če le-te vzbujajo dvom o njegovi nepristranosti (6. tč. 71. člena). Opravljanje sodniške funkcije na nižjem sodišču pred izvolitvijo za sodnika Vrhovnega sodišča samo po sebi (zaradi narave stvari) ne more biti upošteven razlog za dvom v nepristranost.

Dругih okoliščin, ki bi izkazovale dvom v nepristranost pa pritožnik ne zatrjuje.

6. Pritožnik Vrhovnemu sodišču očita, da se ni opredelilo do revizijske navedbe, po kateri je bilo Višje sodišče v zmoti glede prebivanja oziroma izselitve pritožnika. Vrhovno sodišče te navedbe v prikazu revizije res ne povzema. Vendar pa revidentu poudarjeno pojasnjuje, da revizije ni mogoče vložiti zaradi zmotne in nepopolne ugotovitve dejanskega stanja. Navedbe v reviziji naj bi se nanašale predvsem na dejansko stanje ter na okoliščine, ki ne morejo imeti nobenega vpliva niti na odločitev o pritožnikovem zahtevku niti na odločitev o reviziji. Ne glede na to, ali je bila obravnavana revizijska navedba, ki naj bi jo vsebovala vloga z dne 24. 7. 1995, Vrhovnemu sodišču sporočena znotraj roka, v katerem se lahko vloži revizija, ali pa morda po preteku tega roka, gre za navajanje okoliščine dejanskega stanja, ki ga je ugotavljalo prvostopno sodišče in preverjalo drugostopno sodišče. Ker revizije ni mogoče vložiti zaradi zmotne ali nepopolne ugotovitve dejanskih okoliščin, Vrhovno sodišče s tem, ko se ni opredelilo do te navedbe, ni kršilo pravice do poštenega sojenja.

7. Ko pritožnik zatrjuje napačno uporabo materialnega prava, v bistvu nasprotuje temu, kako so sodišča v sporni zadevi razumela in uporabila določbe ZZZT, ZDR in ZTPDR, saj meni, da državljanstvo ne bi smelo biti okoliščina, ki bi lahko vplivala na uresničevanje pravic pritožnika kot delovnega invalida III. stopnje, zlasti ne v obliki prenehanja delovnega razmerja zaradi poteka osebnega delovnega dovoljenja. Kot je Ustavno sodišče že večkrat navedlo, tudi napačne uporabe materialnega prava same po sebi v postopku ustavne pritožbe ne ocenjuje, pač pa presoja le, ali je sodišče v rednem postopku izdalo odločbo na podlagi zakona, ki je v nasprotju z Ustavo ali na podlagi z Ustavo neskladne interpretacije zakona ter s tem kršilo človekove pravice in temeljne svoboščine. V tem primeru pa očitno ne gre za nobeno od takšnih kršitev Ustave. Vsa sodišča so se v obrazložitvah svojih sodb opredelila do razmerja med 16. členom ZZZT in ZDR ter ZTPDR oziroma utemeljila, zakaj so uporabila 16. člen ZZZT. Po stališču Vrhovnega sodišča iz 48. člena ZTPDR ne izhaja, da delovnemu invalidu ne bi moglo prenehati delovno razmerje. Takšni interpretaciji določbe ni mogoče očitati neskladnosti z Ustavo. Določba ureja položaj delavca, ki oziroma ko postane delovni invalid. Nastanek invalidnosti sam po sebi ne more biti razlog za prenehanje delovnega razmerja in mu mora delodajalec, upoštevajoč invalidovo pravico, omogočiti nadaljevanje dela v smislu prvega odstavka 48. člena ZTPDR. Iz drugih razlogov pa lahko delovno razmerje preneha tudi delovnemu invalidu. Posebno varovanje invalidov, zajeto v določbi prvega odstavka 36.d člena ZDR na katerega se tudi sklicuje ustavna pritožba, pa je namenjeno le invalidom, ki jih zateče ugotovitev o prenehanju potrebe po delu pri delodajalcu (presežek delavcev). Če torej zaradi posebnih okoliščin zakon ne določa

drugače, lahko delovno razmerje preneha tudi delovnemu invalidu. Zakon o zaposlovanju tujcev posebnega varstva delovnih invalidov ni bil dolžan urediti, saj tudi zanje velja splošna ureditev po TPZDR in ZDR. Pritožniku torej delovno razmerje ni prenehalo zaradi same okoliščine, da je tujec po ZTuj, ampak zaradi poteka časa oziroma veljavnosti prvega delovnega dovoljenja, ki mu je bilo izdano na podlagi ZZT. Njegov položaj je z vidika prenehanja delovnega razmerja primerljiv s položajem vseh drugih delavcev, ki jim preneha delovno razmerje, sklenjeno za določen čas. Podobno določbo o prenehanju delovnega razmerja zaradi poteka določenega časa, kot jo vsebuje 16. člen ZZT za tujce, vsebuje namreč tudi drugi odstavek 17. člena ZTPDR za osebe, ki sklepajo delovno razmerje po pogojih, določenih v prvem, drugem in tretjem odstavku 8. člena ZTPDR. Zato osebi, ki je sklenila delovno razmerje za določen čas, to preneha s potekom časa, ne glede na to, da je invalid, saj določbe ZTPDR in ZDR, na katere se sklicuje pritožnik, delovnega invalida drugače obravnavajo le v tam določenih primerih.

8. Pravica enakosti pred zakonom iz drugega odstavka 14. člena Ustave se v sodnem postopku varuje kot pravica do enakega varstva pravic iz 22. člena Ustave. Ta pravica je lahko kršena tudi tedaj, kadar sodišče v rednem postopku odloči arbitrarno in na primer sprejme odločitev, ki brez utemeljenega razloga odstopa od siceršnje prakse sodišč. V pritožnikovem primeru pa ne gre za drugačno odločitev sodišča zaradi drugačne uporabe istih zakonskih določb, pač pa za odločitev, ki izhaja iz drugačne zakonske ureditve. Zato pritožniku samo s tem, da je sodišče v sporni zadevi pravo razumelo in razložilo drugače, kot ga razume pritožnik, ustavna pravica ni bila kršena. Glede na navedeno je Ustavno sodišče presodilo, da pritožniku z izpodbijano sodbo nista bili kršeni pravici iz 22. in 23. člena Ustave.

C.

9. Ustavno sodišče je sprejelo to odločbo na podlagi prvega odstavka 59. člena ZUstS v sestavi: predsednik Franc Testen ter sodnice in sodniki dr. Janez Čebulj, dr. Zvonko Fišer, dr. Miroslava Geč-Korošec, Lojze Janko, Milojka Modrijan, dr. Mirjam Škrk, dr. Lojze Ude in dr. Dragica Wedam-Lukić. Odločbo je sprejelo z osmimi glasovi proti enemu. Proti je glasovala sodnica Škrkova, ki je napovedala odklonilno ločeno mnenje.

P r e d s e d n i k
Franc Testen